

תורת אביגדור

הגאון ר' אביגדור מילר זצ"ל

שיחות מוסר והדרכה בפרשת השבוע
מיוסדות על שיעוריו, ספריו, וכתבי תלמידיו

פרשת אמור

הכעס וחיי הנצח

לכבוד הר' **יאיר יפה** שליט"א
שכל כך טורח להעמיד את תורת הרב זצ"ל
בחניכי הישיבות הגבעה הדרומית מודיעין עילית
בברכת יישוב טוב ורוב נחת

חודש אייר תשפ"ה

ניתן להזמין את העלון לתיבת הדואר במחיר סמלי של 18 ₪ לחודש

לאיתור נקודת הפצה באזורכם ניתן לחפש בעמדות 'נדרים פלוס'

או להתקשר למשרד בטלפון 02-966-5295

שעות מענה טלפוני ימים א'-ה' בין השעות 10:00-15:00

פרנס החודש

עוד אלפי יהודים ברחבי הארץ צמאים לחיזוק בתורה ויר"ש.
היכולת שלנו להגדיל את ההפצה תלויה אך ורק בתרומה שלך!

הנצחת עמוד ₪ 100	הנצחת שו"ת ₪ 250
פרנס השבוע ₪ 1500 12*125	פרנס החודש ₪ 6000 12*500

ניתן לתרום:

בטלפון
02-966-5295

בהעברה בנקאית
בנק 17 - סניף 635 -
מ.ח. 97486134 ע"ש
תורת אביגדור

בעמדות נדרים פלוס
'תורת אביגדור'

לבירורים והנצחות : 02-9665295
או לקבלת החוברת במייל: ey@torasavigdor.org

חוברת מס' 263

הדפסה - דפוס העיר החדשה - 02-666-1966

תורת אביגדור

הגאון ר' אביגדור מילר זצ"ל

פרשת אמור

הכעס וחיי הנצח

תוכן עניינים

א' - כל מיני גיהנם - 3

ב' - גרוע יותר מגיהנם - 7

ג' - כל מיני גן עדן - 10

א' - כל מיני גיהנם

מה ענין זה אצל זה?

בסוף פרשת השבוע מספרת התורה את סיפורו של המקלל, שעבר על אחת העבירות החמורות ביותר בתורה: "וַיִּקְבֹּץ הָאִשָּׁה הַיִּשְׂרָאֵלִית אֶת ה' וַיִּקְלֵל" (ויקרא כד, יא). איזה דבר איום ונורא! אחד האירועים הטראגיים ביותר שאירעו במדבר. שיהודי יקלל את ה'?! סיפור מאוד לא נעים.

מי שמעוניין יוכל להסתכל בחומש ובמפרשיו ולראות בדיוק מה אירע שם, וללמוד את כל פרטי הסיפור. אולם לענייננו מספיק לדעת שהאיש הזה היה ממורמר מאוד ממצבו בחיים, ומרוב יגון וכעס הוא האשים את ה' במצוקתו, ופלט מפיו דברי נאצה כלפי שמיא.

והנה, בסיומה של פרשה זו מונה התורה רשימה של איסורים, שלכאורה אין כל קשר ביניהם לבין פרשת המקלל שקדמה להם. ה' דיבר אל משה ואמר לו כיצד יש להעניש את המקלל, אבל במקום להשלים את הסיפור בתיאור כיצד סקלו בני ישראל את המקלל, התורה קוטעת את הסיפור ומונה כמה איסורים אחרים, שלכאורה אין כאן מקומם: רציחה (פסוק יז), היזק ממון (פסוק יח) והטלת מום בזולת (פסוק יט). ורק לאחר רשימה זו מספרת התורה כיצד "וַיֹּצִיאוּ אֶת הַמִּקְלָל אֶל מַחוּץ לַמַּחֲנֶה וַיִּרְגְּמוּ אֹתוֹ אָבֹן".

כאמור, במבט ראשון נראה שכל אלו האיסורים שנמנו כאן אינם קשורים לענין, וכי אין כאן מקומם.

המכנה המשותף

ביאור הענין כך הוא: המרכיב השווה בכל העניינים הללו הוא הכעס. כיצד יתכן שאדם ינהג בהפקרות כה גדולה, עד כדי כך שהוא יקלל אלקיו ח"ו? כי הוא כועס. וזה היסוד שהתורה מלמדת אותנו כאן: אדם כועס הוא אדם בלתי צפוי, שעשוי לעשות **כל דבר!**

וכאן באה אזהרת התורה: זהירות! אצל אדם שאינו מוכן לחנך את עצמו לשלוט על הכעס, כל מיני רשעות אפשריים בפניו. הוא מסוגל אפילו לקלל את ה'! וגם אם הוא לא ישתגע עד כדי כך, אבל הוא כן יעשה דברים אחרים; הוא יזיק לממון זולתו ואפילו יכה אותו ויהפוך אותו לבעל מום. הוא עלול אפילו לשפוך דם יהודי מתוך כעס! זה נשמע לנו כמו גוזמא; אבל היום יש רוצחים שומרי תורה. ולא במקומות מרוחקים - לפני זמן לא רב, בשכונה זו יהודי רצח את אשתו. יהודי שומר תורה ומצוות, שלא היה מעלה על דעתו לאכול טרפות ונבילות, עבר על איסור שפיכות דמים! כיצד יתכן הדבר? רוצח שומר תורה! התשובה היא, שאדם שכועס עלול לעשות כל דבר.

הכעס מביא את האדם בהכרח לידי חטאים רבים, גדולים וקטנים, כי "אפילו שכינה אינה חשובה כנגדו" (נדרים כב, ב). הוא מדי עסוק בלהתפוצץ מרוב תסכול, ששום דבר אחר אינו חשוב בעיניו - **וכעת אפילו השכינה אינה חשובה בעיניו כלל וכלל!** הקב"ה יכול לחכות - מה שחשוב כעת זה שהשכן החנה את רכבו בחניה שלו! וזה אומר שהוא עלול לעשות כל דבר - ועד שיספיק להירגע, הוא כבר יהיה שקוע עד לאפו בעבירות.

מוכן ליום הדין

זהו שאמר שלמה המלך במשלי (כט, כב): "בַּעַל חֲמָה רַב פָּנֵעַ" - "רב" פירושו "רוב", וכמו שאומרת הגמרא (נדרים עמוד א): "כל הכועס, בידוע שעוונותיו מרובין מזכויותיו". וזה אומר שאין לו צורך להמתין עד ליום הדין בעולם הבא כדי לדעת מה יעלה

בגורלו. למרות שהוא שומר תורה ומקיים מצוות וקונה זכויות רבות - זכויות הן בהחלט דבר חשוב בדינו הסופי של האדם - אבל אם הוא בעל כעס, הוא יכול להיות סמוך ובטוח שעוונותיו מרובים מזכויותיו.

ולכן הגמרא אומרת ש"כל הכועס, כל מיני גיהנם שולטין בו" (נדרים שם) - כל הטיפולים הקיימים בגיהנם שולטים בו. לא טיפול אחד ולא כמה טיפולים; "כל מיני" פירושו שהכעסן יכול לצפות לכל מגוון הטיפולים הקיימים בגיהנם.

תוכנית טיפולים

והנה, מילה זו - "מיני" גיהנם, הוא אומר טיפולים של גיהנם, דורשת ביאור, ולכן לפני שנפתח בנושא שלנו, נקדיש כמה דקות כדי להבין את משמעותו. כידוע, לא ניתנה לנו האפשרות להציץ אל תוך הגיהנם; איש מעולם לא ראה אותו, ובין כה וכה מה שיש שם הוא גרוע פי אלף או פי מיליון ממה שאנחנו מסוגלים לבטא במילים. ולכן, רק המסורת שקיבלנו מרבותינו היא זו שפותחת את עינינו לאמת של מה שיש שם. ורבותינו לימדונו שהגיהנם הוא מקום שבו הנשמה עוברת טיפולים שמטרתם לתקן אותה.

כי הנה, הציפייה הגדולה ביותר שלנו, האושר הגדול שאליו אנו מייחלים, הינה ההבטחה כי "כל ישראל יש להם חלק לעולם הבא". ניתנה לנו הבטחה כה גדולה, ולא יתכן אושר גדול יותר מזה.

עם זאת, אדם שלא הכין את עצמו בעולם הזה, לא יתאפשר לו להיכנס לגן עדן מיד, אלא יהיה עליו לעבור קודם כל בקליניקה של הגיהנם, על מנת שהוא יהיה מסוגל להנות מתענוגי העולם הבא.

הבחירה בידנו

כמובן שמי שחוזר בתשובה בעודו חי הוא איש חכם, כי בכך הוא יימנע מכל אותם טיפולים בגיהנם, ויציל את עצמו מצרות רבות.

כך הוא בעולם הזה; ניקח לדוגמה אדם שסובל מאולקוס. יש שני סוגים של טיפולים. אם המחלה עדיין לא אוזחת בשלב קיצוני, עומדת בפניו האפשרות לשנות את הרגליו ובכך להביא מזור לעצמו. סדר יום מתון ורגוע עשוי לסייע לו להתרפא. במקום לשבת ולצפות ב'מכשיר הרשע' ולהרוס לעצמו את הראש, הוא יכול ללכת לישון מוקדם בכל ערב. לו רק יכנס לישון מוקדם במקום לשבת ולקרוא מגזינים בשעת לילה מאוחרת או לשבת ולפטפט עם בני משפחתו, זהו אופן אחד לרפא את האולקוס או למנוע אותו מלכתחילה.

והאפשרות השניה היא ניתוח. אם הוא ימתין זמן רב מדי, התוצאה הסופית תהיה ניתוח. אמנם זו לא הבחירה הראשונה, כי ניתוח זה דבר כואב ואף מסוכן, אבל לבסוף יאמר לו הרופא שהאולקוס מנופח ומודלק, ואין מנוס מלכרות אותו עם סכין.

האפשרות היחידה

אלא שבעולם הבא, ניתוח הינו האפשרות היחידה; שם, זו תמיד התשובה, והתשובה היא תמיד כואבת. שם לא יעזרו בקשות ותחנונים, ומי שמגיע לעולם הבא עם סרטן שלא טופל על ידי תשובה בעודו כאן בעולם הזה, יהיה עליו לעבור טיפול בגיהנם לפני שיוכל להיכנס לגן עדן. והטיפול הזה יהיה נורא ואיום!

דרך אגב, טוב שבאתם לכאן כדי לשמוע את הדבר הזה. אתם יודעים שכאן אנחנו אוהבים לדבר על דברים משמחים, כיצד לחיות חיים של אושר והצלחה. אבל נכלל בזה גם ידיעת האמת. ולכן למרות שבמקומות אחרים לא ידברו איתכם על גיהנם, כי הם מעוניינים שתמשיכו להגיע, אבל לי לא כל כך אכפת אם תמשיכו להגיע או לא - יותר אכפת לי שתדעו את האמת, שתשתפרו. ולכן אני מספר לכם אחת ולתמיד דברים כהווייתם.

מרפאה לא פופולארית

גיהנם הוא אפוא מקום של טיפולים, כל מיני טיפולים. מי שמגיע לשם עם אולקוס גדול של, נניח, קנאה, אזי כעת מאוחר מדי לעשות משהו בנידון - מלבד לנתח. והניתוח הזה הוא ארוך. למנתחים שם יש כל מיני כלים; יש להם הכל - חוץ מסם הרדמה. ומי שמגיע לשם עם עוון אחר, נניח לשון הרע, צריך לעבור טיפול אחר, צריכים לטפל לו בפה. טיפול שיניים אינו דבר נעים. צריכים לקדוח בהם ולסתום אותם. יתכן ויהיו שיניים שאותם יהיה צורך לעקור. עוקרים שם שיניים עם צבת. יש שם כל מיני כלים כדי לטפל בבעיה, ולהכין את האדם לאושר המצפה לו בגן עדן. מי שלא נזהר במה שאכל, עליו לעבור טיפול במעיין. אם הוא נכשל באונאת דברים, לזה יש טיפול אחר. לא הקשבת בקול אמך כשביקשה ממך להוציא את האשפה? גם לזה יש טיפול. אין מציאות של עוון שלא יעבור טיפול, ולכל עוון ועוון יש טיפול מסוג מסוים.

העוון של "הכל-כלול"

נשוב כעת לכעסן שלנו. חז"ל מלמדים אותנו שהכעס הוא דבר שונה לחלוטין. אדם שנוטה לכעוס, שנוטה להתרתח ולהתלהט, עליו לצפות לגיהנם כזה שבו הוא יעבור את כל הטיפולים שיש - "כל מיני גיהנם שולטין בו". למה כל כך הרבה? כי לא מדובר במחלה אחת, אלא הוא מלא בחטאים.

זה מה שמלמדת אותנו התורה כאן בסוף פרשת השבוע. אדם כעסן עלול לעבור על הדברים החמורים ביותר; הוא עלול לומר את הדברים החמורים ביותר; הוא עלול להזיק, לפצוע, להטיל מום או לרצוח. יש נערים ונערות שמרוב כעס נטשו את אמונת

אבותיהם לטובת כתות; יש אנשים שהכעס גרם להם להשתחוות לפסל כדי להרגיז את בני משפחתם!

לדבר אל עצמנו

אבל איננו מדברים רק על אותם מקרים קיצוניים. אנחנו מדברים כרגע על עצמנו, על אנשים שלומדים תורה ומקיימים מצוות. ועדיין, הכעס מביא את האדם להתנהג ברוע-לב ולומר מילים פוגעות. הכעס גורם לאנשים לשבור את ליבם של זולתם. הוא גורם להם לספר לשון הרע ולהרוס את חייהם של אחרים. הוא מביא מחלוקת. הוא גורם למריבות עם השכנים ועם החם והחמות. כעס זה לא רק כעס - הוא מביא בעקבותיו כל מידה רעה וכל עוון.

ומכיון שהכעס יגיע לעולם הבא כשבאמתחתו כל מיני עוונות - כל מיני סרטנים ונגעים והפרעות וכיבים ומכאובים - יהיה צורך לטפל בכולם לפני שיוכל להיכנס לגן עדן. העונג הבלתי-נתפס של גן עדן ממתינ ומצפה לו, אבל ראשית כל עליו לעבור טיפול שיכין אותו לאושר הנצחי הזה.

ב' - גרוע יותר מגיהנם

סבל נוסף

והנה, לאחר שהגמרא מלמדת אותנו ש"כל מיני גיהנם שולטין" בכעסן, היא מוסיפה עוד דבר בנושא. אומרת הגמרא, שלא רק שכל מיני גיהנם שולטין בו, אלא "לא עוד אלא שהתחתוניות שולטות בו" - הוא יסבול מטחורים.

טחורים? זה הכל? הלא זה עתה אמרנו שהכעסן הזה ייאלץ לעבור דרך המסחטה של הגיהנם, וכעת מגיעה הגמרא ומוסיפה שהוא יסבול מאי-הנוחות הכרוכה בטחורים? אמנם טחורים זה דבר שאיני מאחל לאיש - בעצם כן לאנשים מסוימים - אבל זו אינה מחלה כל כך קשה. אין ספק שאף אחד אינו רוצה ללקות בה, אבל בסך הכל מדובר באי-נוחות, לא במשהו מסכן-חיים.

הענין הזה דורש אפוא ביאור. כיצד יתכן שלאחר שהגמרא מזכירה באיום חמור ש"כל מיני גיהנם שולטין בו", שהוא הדבר הנורא מכל, היא באה ומזכירה שהוא עשוי לחלות בטחורים? זה נשמע מוזר.

גרוע יותר מגיהנם

אלא שכעת אנו לומדים שיש משהו שהוא גרוע יותר מיסורים, גרוע יותר מכאב ועינויים. והוא: לאבד את האפשרות לנצל את החיים! הגרוע יותר מיסורים הוא כאשר אדם מפסיד את האפשרות להשיג טוב, לנצל את חייו להשגת השלמות. כי זוהי תכלית החיים. כך עולה בבהירות שאין למעלה ממנה מספרים רבים, ממאמרים רבים בתורה, נביאים וכתובים, בכל מקום שבו רק נביט; אם נרצה לסכם ולתמצת את כל מה שהם מלמדים אותנו, נגלה **שתכלית החיים היא קניית השלמות**. ומכיון שנבראנו והושמנו בזה בעולם כדי שנעשה מעצמנו את הטוב ביותר שנוכל להיות, הרי שכל דבר שעומד בדרכה של תכלית זו, כל דבר שמונע מאיתנו להשיג את המטרה הזו, ראוי לנו לפחד ממנו יותר מהגיהנם.

מה מגיע אחרי הגיהנם

נסביר קצת יותר את הנקודה הזו, כי היא חשובה ביותר. הזכרנו שעל פי רוב הגיהנם הינו תהליך של טיהור, שבמוקדם או במאוחר מגיע לקיצו. כמובן שאיננו מדברים על אלו שנטשו את אמונת אבותם והפנו עורף לבני עמם; אלו שהשליכו אל מאחורי גוון את נאמנותם לה', ונשאו נישואי תערובת וכפרו בעיקר. אנחנו מדברים כעת על אנשים שרואים את עצמם כחלק מעם ישראל. יהודים נאמנים אלה, גם אם הם חוטאים - מי אינו חוטא לפעמים - יצאו לבסוף מן הגיהנם. גם יהודי שהוא רשע גדול, והוא יאלץ לעבור בגיהנם כדי להיטהר, לבסוף הוא ייחלץ משם - אולי קצת חיוור, אולי קצת חלש, אבל הוא ידדה מתוך הגיהנם ויתקבל בעולם הבא! סוף סוף! האושר הגדול והנחמה הגדולה: "כל ישראל יש להם חלק לעולם הבא!"

קניינים נצחיים

אלא שעם הגיעו לעולם הבא, הוא יגלה שדאגותיו עוד לא באו לקיצן. כי לא די להיטהר מהעוונות ולהשתחרר מהעבירות; בעולם הבא נדרשים זכויות, מעשים. צריך לעשות משהו כדי להיות ראויים אליו. העולם הבא של כל אדם תלוי במידה שבה הכין את עצמו אליו.

רק התורה והמצוות והמידות הטובות ושלמות הדעת התורנית שקנה האדם בעולם הזה, הם אלו שיעניקו לו את האושר של העולם הבא. נמצא שהיטהרות מהחטאים אינה הדבר החשוב מכל, אלא מה שחשוב מכל הם ההישגים שאליהם הגיע האדם בעולם הזה. כי על אף שאין סוף לשכר בעולם הבא, על האדם להגיע לשם עם שטרי חוב מתאימים על מנת לקצור את האושר הזה.

מה רואים אנו אם כן? עבירות הם דבר נורא. כל עבירה היא צרה גדולה, ועלינו לפחד פחד גדול מכל עבירה, כי אין דבר נורא ואיום כמו הגיהנם. אבל בסופו של דבר העוון יוסר. בסוף אנחנו ניטרה. העונש הוא מוגבל, והוא אינו ממשיך לנצח. מצוה, לעומת זאת, כן ממשיכה לנצח. הצלחותיו של האדם ממשיכות לנצח נצחים. ולכן, כאשר מפסיד האדם את ההזדמנות לקנות טוב בעולם הזה, זהו עונש חמור יותר מאשר עונשי הגיהנם! כי "גיהנם כלה" (ר"ה יז, א), אולם הישגים וקניינים לעולם אינם כלים.

צרת הטחורים

וכעת אנחנו מגיעים ליסוד שמלמדים אותנו חז"ל כאן. "ולא עוד אלא שהתחתונות שולטות בו" - מה שגרוע יותר מגיהנם הוא, שהאיש הזה יסבול מטחורים בעולם הזה. פירוש, לא רק שהגיהנם ממתין ומצפה לכעסן הזה, אלא גרוע מכך - הוא ילקה עוד בחיי חיותו בכאב מחלת הטחורים. מחלה? בעודו חי? זה הכל? הרי אפילו לא מדובר במחלה החמורה ביותר. לא כתוב שהוא יסבול ממחלות לב או שילקה בעיוורון - גם זה עלול לקרות לו אם יחיה חיים של כעס, אבל עוד לפני שזה יקרה, הוא יסבול מטחורים. התשובה היא, שהוא יסבול תדיר ממחלה שמציקה. ותהיה זו הצקה שמקטינה את שכלו של האדם - אי אפשר לחשוב בגדול כשכל הזמן יש משהו שמציק. והאיש הכעוס והמתוסכל הזה, יענש בכך שהדאגות היומיומיות הקטנות יכבידו עליו ויטרידו ללא הרף את מנוחתו. וזה העונש החמור מכל, כי בעקבות כך הוא לא יוכל לנסוק אל מרומי מדרגות השלמות. כשהוא יושב - הוא חווה כאב. ולעתים קרובות, הכאב ממשיך ללוות אותו גם כאשר הוא שוכב. והכאב התמידי הזה, גם אם לא מדובר בדבר הנורא מכל, הולך ושוחק את ההזדמנויות שלו, מעכב אותו ועוצר בעדו.

בעיות קטנות-גדולות

טחורים הם רק דוגמא אחת, כי אם לא הם אז זו תהיה בעיה אחרת. לכן מצטטת הגמרא בענין זה את הפסוק הבא: "וַיִּתֶּן ה' לָךְ שֵׁם לֵב רָגֵז" - כלומר, לכעסן יהיו כל מיני לחצים, "וְכָלֶיֶן עֵינַיִם" - הוא יהיה שחוק ומותש, "וְדַאבֹן נַפְשׁ" - נפשו תכאב (דברים כח, סה).

שואלת הגמרא: "איזהו דבר שמכלה את העינים ומדאיב את הנפש? הוי אומר אלו התחתונות" - הכאבים הבלתי פוסקים מכבידים על החיים. אבל זה עשוי להיות כל דבר. יהיו לו בעיות בעיניים או כאבי ראש או כל מיני מכאובים אחרים. בריאות רופפת, גם בקנה מידה קטן, הינה הצרה הגדולה ביותר בעולם - הרבה יותר גרוע מגיהנם - כי היא מעכבת את האדם מהשגת גדלות. כל אותם דברים שמציקים לו ומטרידים את

מנוחתו, כובלים אותו לעסוק בתמידות בכל הנושאים הקטנים של החיים.

כאב של היסח הדעת

וגם אם הוא בריא לחלוטין, הוא תמיד יהיה מתוסכל, כי מידת הכעס שלו אף פעם אינה שוקטת. הוא עסוק ללא הרף במחשבות למה זה ככה ולמה זה ככה. למה פלונית לא עשתה כך, ומדוע אלמוני עשה כך וכך? אלו הם חייו של האיש הקל לכעוס - הוא מתוסכל ונרגז ומוטרד. אדם כזה אינו מסוגל להשיג את כל הגדלות שהחיים צופנים בעבורו. וזהו הדבר הגרוע ביותר שיש; כי כל דבר שמרפה את ידיו של האדם מהשאיפה הנחוצה כדי להתעלות ולהצליח, הוא גרוע יותר מכל עונש שניתן להעלות על הדעת. נניח ויהודי זה יכול היה להתעלות בתפילה, ולהתפלל בלב שלם. איזה הישג גדול! כל איש ואשה צריכים לשאוף לגדול בעבודת התפילה, כי השלמות בידיעת ה', בבטחון, באהבת ה' - המגיעה מכח התפילה, היא דבר שהאדם יקח עמו לעולם הבא. אבל מי שסובל מכאב תמידי, גם אם לא מדובר במכאוב רציני, עשוי להציק לו ולגרום לו למהר בתפילתו. הוא כבר מחכה לצאת מבית הכנסת; הסבל מונע ממנו לעמוד לתפילת שמונה עשרה ארוכה.

או שהכעס גורם לראש שלו להיות במקום אחר. הראש עדיין נמצא במטבח, ולועס הדק היטב את המילים שאשתי אמרה לו היום בבוקר. או שהוא נמצא במשרד, מלא בכעס על הבוס שהיום שוב עיכב אותו במשרד. בכך הוא מפסיד הזדמנויות שהן יקרות יותר מכל דבר אחר.

חירות אמיתית

אך זו רק דוגמא אחת. אדם שיש לו מנוחת הנפש - שום דבר אינו מכעיס אותו, הוא לא מתרגז מכלום - חייו של האיש הזה פתוחים לרווחה בפניו. הראש לא כבול. הוא יכול ללמוד תורה; הוא יכול לערוך חשבון הנפש; הוא יכול לחזור בתשובה; הוא יכול לתקן את עוונותיו ולהציל את עצמו מצרות רבות. הוא יכול לחשוב על הקב"ה. הוא יכול ללכת בשדרה ולתרגל את המחשבה שה' מביט בו. מי שראשו אינו מוטרד, יכול לעבוד על זה! הוא יכול ללכת ברחוב ולחשוב על הניסים שעשה ה' עמנו. "וְזָכְרוּ נִפְלְאוֹתָיו אֲנֹכְרָה" (תהילים קה, ה) - פירוש, שיש מצוה לחשוב על יציאת מצרים. יש מצוה, שלמות, לחשוב על המן שירד מן השמים ועל קריעת ים סוף ושאר הניסים (עי' שער תשובה לרבינו יונה השער השלישי אות יז). אבל מי שסובל מתחנותיו ושאר מכאובים, ועוד כל מיני דברים שמתלווים לכעס ותסכול - זוהי הצרה הגדולה ביותר בחיים. כי הוא מדי עסוק בעניינים הקטנים שמטרידים אותו בכדי להשיג את הגדלות שיש לחיים הללו להציע לו; במקום לנצל את

ההזדמנויות שהעניק לו הקב"ה ולאסוף מטבעות יקרות שיהוו את דמי הכניסה שלו לעולם הבא ולאשר הנצחי, הוא עסוק בתחתוניות ובעוד כל מיני דברים.

ג' - כל מיני גן עדן

מה הפתרון?

שמא תאמרו: "ובכן, הרב מילר, היטבת לתאר את הבעיה, אבל מה אנחנו אמורים לעשות בנידון? אחרי הכל, אנחנו בני אדם. כל הזמן אנחנו כועסים, מתרגזים, ונהיים מתוסכלים; אז מה הפתרון?"

וזו שאלה טובה, כי למעשה אין לי שום שרביט קסמים שעמו אוכל לסייע לכם. זה דורש עבודה; זה דורש מחשבה. אך אם היינו צריכים לחפש דבר אחד; אם אכפת לכם, ואתם מעוניינים למצוא פתרון אחד כיצד להתגבר על הכעס, על התסכול, ששב ועולה כל הזמן, הסכיתו ושמעו כעת, בדקות הספורות שעוד נותרו לנו.

ספר ארחות צדיקים עוסק במידות - מידה והיפוכה. לדוגמא, הוא עוסק במידת הגאווה, ועל הפכה - מידת הענווה. וכך הוא הולך ומבאר את כל המידות והיפוכם. אך כשהוא מגיע למידת הכעס, אנו מופתעים לגלות שהוא לא כותב שההפך מכעס הוא רוגע, שליטה עצמית; לא, הוא לא כותב כך. הארחות צדיקים כותב שההפך מכעס הוא "רצון" - שביעות רצון. כלומר, הצד השני של כעס הוא, שהאדם יקבל ברצון את כל מה שמתרחש עמו.

כעס = התנגדות

כעס הינו תגובה רגשית-פיזית להתנגדות. זהו תהליך טבעי של הגוף, שנועד כדי שיעשו בו שימוש כאשר יש בו צורך; הכעס עשוי לסייע לאדם להתגבר על יריבים מסוכנים.

אלא שהבעיה שלנו היא, שהרגלנו את הרגשות שלנו להגיב גם כאשר אין כל סכנה, ואין התנגדות אמיתית. כי גם התנגדות דמיונית יכולה לעורר את אותן התוצאות הרגשיות והפיזיות.

ניקח לדוגמא אדם שכועס, אך הוא אינו נלחם נגד הרשעים; אין איזה גוי ענק ממדים שהולך מאחוריו בסמטה חשוכה. הוא לא חושש לחייו, אלא הוא כועס בגלל שהוא ציפה שכשיגיע הביתה היום תמתין לו ארוחת ערב בשרית, אך בשובו הביתה מבשרת לו אשתו בחגיגות שהיום אוכלים דגים. הו, תכף ומיד מתחילות בלוטות הכעס להיכנס לפעולה!

נכון, זה לא אומר שהוא יתחיל להאדים או לשאוג. אמנם לפעמים יש בעל משוגע שעשוי לעשות גם את זה, אבל כעת אני מדבר אפילו על בני אדם בריאים. הוא לא מתכוון להשליך את המגש על הרצפה; יתכן והוא אפילו יאמר תודה. אבל עדיין, הוא חש שהרצון שלו לא התקיים, ובגלל שהוא מתייחס ברצינות רבה לרצונות שלו, אזי הרגשות והתגובות הפיזיות שלו נכנסים לפעולה.

התנגדות תמידית

וזה יקרה כל הזמן, שוב ושוב, כי תמיד יש משהו שמתנגד לרצון שלך. לפעמים זו התנגדות גדולה, שגורמת לתסכול גדול יותר; ולפעמים מדובר רק בארוחת ערב שונה מכפי שציפית, כך שיש פחות תסכול.

מה שזה לא יהיה, הנסיבות תמיד יוצרות התנגדות כלשהי. אין מציאות כזו שהכל הולך חלק. יתכן ואשתו ביקשה ממנו לעשות משהו, ואילו הוא סבור שהוא מדי עסוק בשביל זה. או שהוא איבד כסף בעקבות רשלנות של אדם אחר. אולי מישוהו בייש אותו או שהוא לא קיבל כבוד מסוים שהיה אמור להגיע אליו. מה שזה לא יהיה, יש איזו התנגדות לרצון שלו; הוא אינו מרוצה מהנסיבות שעמם הוא נאלץ להתעמת, והוא מתוסכל. בין כך ובין כך - זהו כעס. המילה "תסכול" אינה אלא מילת כיסוי; זו דרך לחפות על מידת הכעס באמצעות מילה עדכנית.

שביעות רצון מובטחת

אז אם כעס הוא באמת חוסר שביעות רצון, מובן אפוא שההפך מכעס היא מידת ה"רצון" - שביעות רצון. זהו חידוש של הארחות צדיקים, שלא נמצא בשאר ספרי רבותינו, אבל זה מסתבר מאוד: ללמוד להיות מרוצה מכל המצבים שאותם אתה עובר, היא המידה שיהודי החי על פי התורה חייב לעבוד עליה כדי להתגבר על מידת הכעס. איני אומר שיש להיות מרוצה מרשעות, מרוצה מעבירות שאנשים עוברים; אבל כל אחד צריך ללמוד להיות מרוצה מ'חוסר צדק' שנעשה לו. על האדם להיות מרוצה מפגיעות ובזיונות שמגיעים אליו.

היה מרוצה כשאתה לא מקבל את הכבוד שהיית רוצה לקבל. לא רק שאינך מתלונן; זה אפילו לא מפריע לך. אתה מקבל את זה ברצון. והכל - וזו שורת המחץ של השיחה כולה - הכל תלוי בהבנה שלך שהקב"ה מושך בחוטים!

תיאטרון בובות

העולם הזה נמצא תחת שליטה. כולנו בובות, והקב"ה עומד מאחורי הקלעים ומושך בחוטים. גם כשמישהו עושה לנו משהו - זה לא הוא, זה הקב"ה. הוא מושך בחוט לכאן

ולכאן, וגורם לבובות לעשות את מה שעשו לנו. ולכן, אל לנו להתרגז או להיות מתוסכלים. הקב"ה יושב מאחורי ההגה, ואפשר לסמוך עליו שהוא עושה עבודה מושלמת. אפשר להיות מרוצים מכל מה שהוא עושה; מרוצים מאוד.

וכשאדם מרגיש מרוצה, כשיש לו בטחון באופן שהקב"ה מנהיג את עולמו, לא בקלות הוא יפול קרבן לכעס. הוא לומד כיצד להיות מרוצה מדרכי ה'. הוא חפץ במה שה' חפץ בו; הוא מקבל את מה שה' שולח לו.

תוכנית לחיים

והנה, אין זה אומר שאדם אינו צריך להשתדל להיטיב את מצבו. אדרבה! עשו מה שאתם צריכים לעשות! אבל תהיה התוצאה אשר תהיה, עליכם להתרגל לומר "צִדִּיק ה' בְּכָל דְּרָכָיו וְחֹסִיד בְּכָל מַעֲשָׁיו".

איני אומר שהתוכנית הזו היא קלה. אני מדבר גם אל עצמי. זה לא קל, אבל מי שלוקח את הענין ברצינות - יראה תוצאות. ומי שיחזור שוב ושוב על הפסוק הזה - "צִדִּיק ה' בְּכָל דְּרָכָיו וְחֹסִיד בְּכָל מַעֲשָׁיו", לבסוף הוא יהפוך לחלק מאורח חייו. זה הופך לגישה של שביעות רצון מכל ענין בחיים.

זה לא אומר שתצליחו בכך מיד; "שָׁבַע יְפֹלֵ צִדִּיק וְקָם" (משלי כד, טז). אחד האדמור"ם, רבי נחמן מברסלב, כותב על עצמו באחד מספריו כך: "בצעירותו, ניסיתי לעבוד את ה'. ניסיתי ונפלתי, והיו פעמים שנפלתי לא שבע פעמים, אלא מאה פעמים. אבל בכל פעם שנפלתי - קמתי שוב, וניסיתי שוב". הוא נכשל מאה פעמים. "אבל קמתי", הוא אמר, "ולבסוף, נשארתי על עומדי!"

זוהי עבודת חיים עבור כל אדם טוב. נופלים שוב ושוב, אבל לבסוף מנצחים. נהיים מתוסכלים, כועסים, אבל מזכירים לעצמם: "הכל הוא מאת השי"ת! צִדִּיק ה' בְּכָל דְּרָכָיו וְחֹסִיד בְּכָל מַעֲשָׁיו". גם אם זה מפריע לי, אני אומר לעצמי שזה לא צריך להפריע לי. ובפעם הבאה, זה באמת לא יפריע לי". ולבסוף הוא יקום; והוא ישאר בתקומה זו.

כל מיני גן עדן

עלינו לדעת שככל שהאדם מרבה לתרגל דבר זה, ככל שהוא מרבה לקום ולומר שוב ושוב: "צִדִּיק ה' בְּכָל דְּרָכָיו וְחֹסִיד בְּכָל מַעֲשָׁיו", בזכות זה הוא יזכה לדברים טובים מאוד בעולם הבא. כי בדיוק כפי שבגיהנם יש כל מיני טיפולים עבור כל סוג של עבירה ומידה רעה, כך הוא גם בגן עדן; יש שם כל מיני שכר.

בעולם הבא, שכרו של האדם אינו משולם באופן כוללני, אלא הוא מקבל שכר על כל אחד מהישגיו באופן פרטני; כל מצוה, כל הישג, זוכה לסוג מסוים של שכר. העולם הבא מורכב ממגוון של אבני חן, כל מיני הנאות, כל מיני תענוגים, כל אחד מהם מותאם

למעשה שאותו עשה האדם בעולם הזה.

והנה, מכיון שמידה זו של רצון היא ההיפך מכעס, עלינו לדעת שכפי שהכעס מביא על האדם כל מיני טיפולים בגיהנם, כך מידת הרצון תעניק לאדם כל מיני תענוגים, כל מיני גן עדן.

אין גבול לתוצאות הטובות שיבואו מכח מעלה זו של קבלת מעשי ה' בלב מלא בטחון בדרכיו. ואדם שמחנך את עצמו בדרך זו, קונה עוד ועוד שלמות המידות. בכל פעם שהוא מחליף את תחושת התסכול, הכעס, עם קבלת רצון ה', הוא קונה עוד ועוד שלמות בנפשו. הוא הופך לאיש של אמונה, לאיש של בטחון, לאיש של מנוחת הנפש - כי יש לו הכרה חושית בקב"ה.

דעת גדולה, שכר גדול

ומבט כזה פירושו שכעת הראש שלו פתוח לדברים גדולים. בגלל שהוא חי עם מבט של "צדיק ה' בְּכָל דִּרְכָּיו וְחֶסֶד בְּכָל מַעֲשָׁיו", הוא חי עם מידת הבטחון בה', התמיהות והתסכולים המגיעים תמידים כסדרם אינם מטרידים אותו, והראש שלו אינו קטן, הוא אינו כבול.

במקום זאת יש לו ראש גדול, ראש פתוח לרווחה למרחב הגדול של ההזדמנויות, והוא מתעלה בתחומים רבים של עבודת ה'. ביכולתו כעת לחשוב על הערכים הגדולים שמעניקים ליהודי החי על פי התורה את גדולתו. מי שמתגבר על תסכוליו והופך מאיש כעס לאיש רצון, מסוגל כעת לקנות את כל ההישגים וההשקפות של חיי התורה; הוא משיג כל כך הרבה, שעליו אנו אומרים: "כל מיני גן עדן שולטין בו!"

שבת שלום ומבורך!

בואו נהיה מעשיים

קונים שביעות רצון

בפרשת השבוע אנו לומדים אודות מידת הכעס האיומה, כיצד היא ממיתה על הכעסן כל מיני גיהנם. ההיפך מכעס הוא קבלת כל מצב, ושביעות רצון ממנו. כאשר אנו לומדים לקבל שכל מקרה בעולם הזה הוא מעשה ידי ה', שהוא עושה לטובתנו, אנו עוברים מכל מיני גיהנם - לכל מיני גן עדן.

השבוע, מספר פעמים ביום נשנן לעצמנו את הפסוק "צדיק ה' בכל דרכיו וחסיד בכל מעשיו", ונתבונן כיצד נוכל ליישמו בחיינו. ובערב, נקדיש שלושים שניות נוספות כדי לבדוק ולשחזר כיצד עבר היום, ועד כמה הצלחנו ליישם בפועל את היסוד הזה.

בחסות

אסור ע"פ הלכה לקרוא תכנים פרסומיים של דברי חול בשבת

קוביה זו יכולה להיות שלכם

צרו קשר:

02-966-5295

ey@torasavigdor.org

BSOF UMOCHOL ORCHESTRA

ELEVATE YOUR SIMCHA
WITH A ONE MAN BAND

SIMCHADIG. LEIBIDIG. BEAUTIFUL. UPLIFTING

02-5392825

 BZL FOUNDATION
Help & Charity Fund for Avreichim and Large Families
L'zecher Nishmas Harav Hachassid Zalman Leib Baruchson z"l

WE WANT TO ARRANGE AND
PAY FOR YOUR SEUDAS BRIS

055-676-8760

R' Michael Yehuda Kleiner, one of our professional mohelim
is available for any bris related questions at 0537089938.

E.Y. #
(03) 374-1400

קול
השמעתתא
HOTLINE

CLARITY IN THE MOST
COMPLEX YESHIVA SUGYOS

FEEL THE EXCITEMENT !
CLEARLY PRESENTED ENGLISH IYUN SHIURIM
GAIN A DEEPER UNDERSTANDING OF THE SUGYOS

USER FRIENDLY
SHORT 20 MIN. SHIURIM
EACH TRACK SEPARATE TOPIC
CLEARLY ORGANIZED

HOTLINE #
732 415 5236
EY (03) 374 1400
UK 0333- 032- 7086

SHIURIM
BASED ON THE
חוקת השמעתתא

ברי מים מתקדמים
במחירים מיוחדים

מכירה | התקנה | שירות
טל : 052-277-5007

עם הרב
אביגדור
מילר זצ"ל

שאלות ותשובות

שאל אביגדור ויגדור זסניף ויאכיר

שאלה:

הרב אמר שכסף יכול לסייע לאדם לעבוד את ה'. מדוע אם כן נדמה כי כאשר יהודים מתעשרים, הם נוטים דוקא להיחלש

ביהדותם?

תשובה:

תופעה זו ידועה ומוכרת, והיא חוזרת ונשנית בכתבי הקודש: "וַיִּשְׁמַן יִשְׂרָאֵל וַיִּבְעֹט" (דברים לב, טו) - עם ישראל, האומה הישרה, השמינו, והחלו לבעוט.

זה כמו פרה - אם לא תאכיל אותה מדי הרבה, היא תהיה כנועה וצייתנית, אך אם נתת לה מדי הרבה לאכול, אזי כשתבוא לחלוב אותה, היא עלולה לתת לך בעיטה בפנים...

אגב, ככה זה גם עם ילדים. הילדים בימינו מפוטמים בממתקים, ולכן הם כל כך חצופים. אילו הינו נאלצים לצאת לעבוד כדי לפרנס את עצמם, הייתן רואים כיצד האוכלוסייה היתה הרבה יותר הגונה.

כסף הוא ניסיון גדול.

אכן, עבור אנשים טובים, הכסף מהווה הזדמנות נהדרת. הכרת הטוב שלהם לקב"ה גוברת, והם מנצלים את עושרם כדי לתמוך במטרות של תורה. בכך הם הולכים בדרכם של רבי עקיבא, רבן גמליאל, רבי טרפון ורבי אלעזר בן עזריה, של כל הגדולים אשר בארץ שידעו כיצד לחיות נכון עם כסף.

אבל אלו שלא חונכו כזאת, אלו שלא הוכנו למצב זה של עשירות - העושר מקלקל אותם. וכמו שאמר שלמה המלך ע"ה (משלי ל, ח): "רָאשׁ וְעֹשֶׁר אֶל תִּתֶּן לִי" - ה', אל תתן לי עניות קיצונית ולא עושר קיצוני, אלא "הַטְּרִיפֵנִי לֶחֶם חֻקִּי" - תן לי בדיוק מה שאני צריך.

העושר הוא אפוא ניסיון גדול, שרבים הם אלו שנכשלו ונפלו מחמתו.